

Володимир ДУТКА

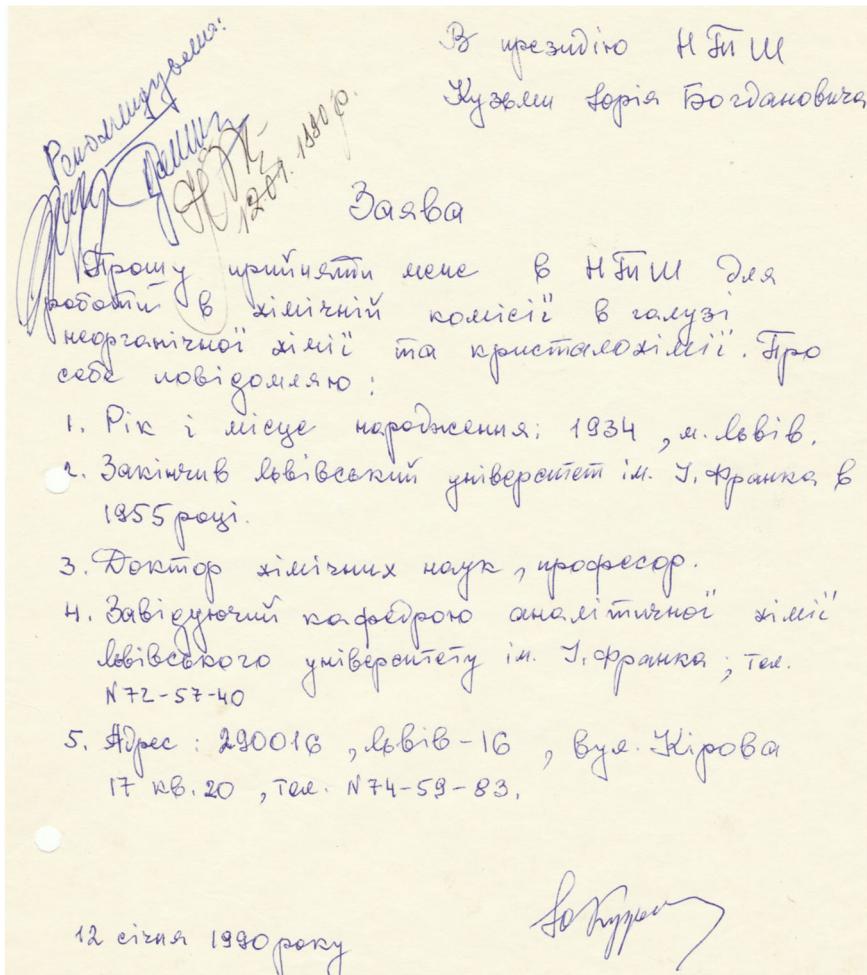
АКАДЕМІК РОМАН КУЧЕР ТА СТВОРЕННЯ ХЕМІЧНОЇ КОМІСІЇ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
бул. Кирила і Мефодія, 6, 79005 Львів, Україна
e-mail: v dutka@ukr.net*

У 2025 році минає 100 років від дня народження відомого вченого, педагога організатора науки академіка НАН України Романа Кучера. Наукову і педагогічну роботу Роман Кучер починав на кафедрі фізичної та колоїдної хімії Львівського університеті. Життєвий шлях та наукові здобутки академіка Р. Кучера висвітлені у багатьох публікаціях [1–3]. За час наукової діяльності Р. Кучер опублікував 452 наукових та методичних матеріалів 10 монографій [4–6]. З наукової школи академіка Р. Кучера вийшло понад 70 кандидатів наук та 10 докторів наук. Важливою віхою у житті Р. Кучера була боротьба за відновлення Наукового товариства Шевченка. У науковому товаристві протягом багатьох років працювала природознавча комісія. Окремої хімічної комісії у НТШ не було і при відновленні товариства у 1989 році Р. Кучер запропонував таку комісію створити. Набір у хімічну комісію почався на початку 1990 року. У приміщенні Західного наукового центру відбулося засідання з прийняття перших членів хімічної комісії. Для прийняття у члени НТШ претендент подавав заяву та заповнював реєстраційну картку. Як приклад подаємо заяву про прийняття у члени НТШ професора Юрія Кузьми. У заяві претендент подавав анкетні дані та напрям роботи у хімічній комісії. На заяві і в візах на заяві бачимо дату 12 січня 1990 року – це і є дата створення хімічної комісії. Комісія у складі Олега Романіва, Романа Кучера та Юліана Бабея розглядали заяви та рекомендували претендентів до зарахування у відповідні комісії. Першими членами хімічної комісії були зараховані вчені з Львівського університету та Львівської політехніки, а саме: Євген Гладишевський, Оксана Бодак, Євген Ковальчук, Юрій Кузьма, Володимир Дутка, Мирослава Ковбуз, Михайло Солтис, Роман Макітра, Станіслав Воронов, Зорян Піх, Віктор Яворський, Михайло Братичак та інші ведучі спеціалісти. Хімічна комісія НТШ на початках мала 20 членів. Першим головою хімічної комісії був обраний Роман Кучер.

У кінці 1990 року у Львівській політехніці відбулися доповіді провідних вчених-хіміків з метою визначитись з напрямками досліджень у хімічній комісії. У ході обговорення визначили напрям роботи хімічної комісії, а саме; 1) Українська хімічна технологія. 2) «Забуті імена науковців хіміків» 3) Видання наукових та учебових видань на українській мові. 4) Проведення наукових конференцій. 5) Видання наукових праць.

Перша конференція «Історія хімічної науки в часи діяльності Наукового товариства ім.. Шевченка та Української Академії Наук у Львові» пройшла у 1991 році. Ця конференція була останньою у житті Р. Кучера. Уже у 1992 році вийшла невелика книжечка «Наукове товариство імені Шевченка» [7] за авторства Р. Кучера. У цій невеличкій за обсягом книжці описано розвиток наукових досліджень, які проводилися у науковому товаристві за більш як 120 років. Особливу увагу Роман Кучер приділив розгляду наукового доробку вчених-природодослідників, які були членами НТШ.

Заяву про прийняття у члени НТШ професора Юрія Кузьми.

Протягом 10 років колектив авторів розробив та видав 4-мовний українсько-англійський-французько-німецький словник у двох томах. Вагомий вклад у створення такого словника внесли С. Гладишевський та О. Бодак. Словник україно-

російський з нафтопереробки склала М. Ганіткевич. Глосарій термінів з хімії уклав Й. Опейда. Нажаль робота з розробки української наукової термінології у останні роки загальмувалася.

Роботи по відродженню імен українських вчених активно проводяться. Видані монографії про І. Горбачевського, І. Пулюя, Ю. Гірняка та інших дослідників. Підготовлена та незабаром вийде з друку книга про вчених хіміків, які працювали у галузі хімії і були членами НТШ. Проведенню наукових конференцій хімічна комісія НТШ приділяє велику увагу

Перший голова хімічної комісії НТШ Роман Кучер.

Після проведення цієї конференції всі наступні зібрання науковців-хіміків проходили під назвою «Львівські хімічні читання». У 2025 році пройшла 20 наукова конференція. З 2020 року на хімічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка започатковано проведення міжнародної конференції: International research and practical conference “Nanoobjects & Nanostructuring” (N&N). У даний час проведено вже 3 таких конференцій.

Другим головою хімічної комісії став професор Євген Гладишевський.

Євген Гладишевський продовжив розвиток тих напрямків розвитку хімічної комісії, які накреслив Р. Кучер. З 1994 року хімічна комісія почала видавати збірник наукових праць, які сьогодні мають назву «Праці наукового товариства ім. Шевченка. Хімічні науки». Видано більше 25 збірників. Праці хімічної комісії видаються щорічно. Варто відзначити, що поряд з науковими статтями друкуються матеріали про видатних вчених та цікаві наукові події.

За ініціативою Є. Гладишевського видані біобібліографічні матеріали про вчених членів НТШ, а саме: Романа Кучера, Євгена Гладишевського, Оксану Бодак, Петра Крип'якевича, Михайла Солтиса, Євгена Ковальчука, Мирославу Ковбуз. У цих матеріалах наведено основні життєві віхи, наукові та науково-методичні праці членів НТШ.

Учасники конференції «Історія хімічної науки в часи діяльності Наукового товариства Шевченка та Української Академії Наук у Львові».

Голова хімічної комісії (1991–2012 р) Євген Гладишевський.

Хімічна комісія проводить загальні збори два рази на рік. На загальних зборах розглядаються актуальні проблеми сучасної науки та наукові досягнення членів хімічної комісії. На даний момент головою хімічної комісії є Ярослав Каличак. За час роботи хімічної комісії число вчених, які працюють зросло з 20 членів на початку роботи до 94 членів. У роботі хімічної комісії НТШ брали активну участь академіки НАН України: Ю.С. Ліпатов, Ф.Д. Овчаренко, Р.Є. Гладишевський. Серед звичайних членів активну участь у роботі комісії беруть 11 дійсних членів. Активно члени хімічної комісії включились у відзначення 150-річчя утворення Наукового товариства.

Перед членами хімічної комісії після відзначення 150 річниці утворення НТШ стоять важливі завдання з розвитку тих ідей, які започаткував Роман Кучер. На сьогодні у комісії працюють вчені з багатьох міст та організацій України.

У березні 2025 року хімічна комісія достойно відзначила 100 річчя від дня народження першого голови хімічної комісії Романа Кучера. На зібранні виступили члени хімічної комісії, які працювали з Романом Кучером у Львівському університеті, Львівській політехніці, Інституті горючих копалин НАН України, відділенні фізичної хімії. В урочистостях взяв участь Голова НТШ Роман Кучер та академік НАН України дійсний член НТШ Роман Гладишевський.

Згуртувавшись та активно працюючи, членам хімічної комісії до снаги виконати любе завдання.

This work was partly supported by the SIMONS Foundation (Advard Number HD – Ukraine – 00014574).

1. Горак Р. Академік Роман Кучер. Біографічний нарис. - Льві, 2021. 235 с.
2. Онейда Й. Академік Роман Володимирович Кучер. Донецький період. – Вінниця, 2020, 56с.
3. Онейда Й. Академік Роман Кучер, життя в науці. Вісник НТШ. Число 71, Весна-Літо 2025. С. 63–67.
4. Роман Кучер. Бібліографічний довідник. - Львівський у-нт 2000. - 76 с.
5. Кучер Р.В., Карбан В.И. Химические реакции в эмульсиях. – К., 1973 , 144 с.
6. Кучер Р.В., Онейда Й.А. СОокисление органических веществ в жидкой фазе. – К., 1989 с. 208.
7. Кучер Р. Наукове товариство імені Т. Шевченка К. «Наукова Думка». 1992. с.112.